

ții reciproce a statului și a persoanei ca principiu constituțional. În: „Mecanisme naționale și internaționale de protecție a drepturilor omului”, materiale ale mesei rotunde cu participare internațională consacrată aniversării a 65-a de la adoptarea Declarației Universale a Drepturilor Omului, 11 decembrie 2013. Chișinău: AAP 2014, p. 152-168.

13. Manolache O. *Drept comunitar*. București: Editura All, 1996.

14. Mazilu D. *Teoria generală a dreptului*. București: All Beck, 1999.

15. Mazilu D. *Teoria generală a dreptului*. Ediția a II-a. București: All Beck, 2000.

16. Popa N. *Teoria generală a dreptului*. București: Actami, 1996.

17. Railean P. *Conținutul și valoarea legalității într-un stat de drept*. În: *Legea și Viața*, 2010, nr. 9.

18. Railean P. *Esența și importanța activității jurisdicționale în asigurarea legalității în statul de drept*. Autoreferatul tezei de doctor în drept. Chișinău, 2014.

19. Vonica R. P. *Introducere generală în drept*. București: Lumina Lex, 2000.

20. Балгай Д. *Общая теория права. Курс лекций*. Кишинэу: Centrul editorial ULIM, 2009.

21. Витрук Н.В. *Законность: понятие, защита и обеспечение*. В: *Общая теория права*. Под общей ред. проф. В.К. Бабаева. Нижний Новгород, 1993.

22. Гуцуляк В.И. *Административное право Республики Молдова*. Учебник для юридических вузов и факультетов. Chișinău: „Elena – V.I.”, 2007.

23. Дьякону М. *Законность и дисциплина в сфере исполнительной власти: понятие и система способов обеспечения*. În: *Закон и Жизнь*, 2011, № 2.

24. Иванов Р.Л. *О понятии принципов права*. В: *Вестник Омского Университета*, 1996, Вып. 2.

25. Кудрявцев В.Н. *Законность: содержание и современное состояние*. В: *Законность в Российской Федерации*. Москва: Спартак, 1998.

26. Лившиц Р. З. *Теория права*. Учебник. Москва: Издательство Бек, 1994.

27. Поляков С.Б. *Принцип взаимной ответственности государства и личности: теоретико-правовые и прикладные аспекты*. Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора юридических наук. Нижний Новгород, 2011.

DELIMITAREA DINTRE INDIVIDUALIZAREA LEGALĂ, JUDICIARĂ ȘI ADMINISTRATIVĂ: INTERPRETĂRI DOCTRINARE

Mihai STĂVILĂ,
doctorand ULIM

SUMMARY

In order that the social equity to be real, and the punishment fair, these should be ordered in strict compliance with the principles of differentiation and individualization. A proper attitude in relation to these principles is important for the determination of their place among other principles, their role in the criminal policy and execuțional-criminal, development of theory of punishment.

Taking into account the idea that the individualization of the criminal punishment takes place at the moment of disposition of criminal punishment, but not under development of the regulatory framework in criminal law, we are not the promoters of the idea of delimitation of the legal individualization from the judicial one and administrative. In our vision, the relation between differentiation and individualization of criminal punishment can be presented in the following way: *differentiation of criminal punishment; individualization of criminal punishment; differentiation of criminal punishment execution; individualization of criminal punishment execution*.

REZUMAT

Pentru ca echitatea socială să fie reală, iar pedeapsa echitabilă, aceasta trebuie să fie dispusă cu respectarea strictă a principiilor diferențierii și individualizării. O atitudine corespunzătoare în raport cu aceste principii este importantă pentru determinarea locului lor printre alte principii, rolul lor în cadrul politicii penale și execuțional-penale, dezvoltării teoriei pedepsei.

Luînd în calcul ideea potrivit căreia individualizarea pedepsei penale are loc în momentul dispunerii pedepsei penale, dar nu la etapa elaborării cadrului normativ în materie de drept penal, nu sîntem promotorii ideii de delimitare a individualizării legale de cea judiciară și administrativă. În viziunea noastră, raportul dintre diferențierea și individualizarea pedepsei penale poate fi reprezentat în felul următor: *diferențierea pedepsei penale; individualizarea pedepsei penale; diferențierea executării pedepsei penale; individualizarea executării pedepsei penale*.

Introducere. În literatura juridică se face distincție între diferențierea (numită de unii autori și *individualizare*) pedepsei penale, care se realizează la etapa:

- elaborării legii penale (normei penale [1, p. 478]) și prevederii limitelor pedepsei penale;

- aplicării pedepsei penale [1, p. 478];

- executării pedepsei penale [2, p. 407; 1, p. 478].

Sub acest aspect, V. Păvăleanu, Gh. Alecu, N. Giurgiu etc. menționează că se rețin trei forme de individualizare a pedepselor. Gh. Ivan le conturează sub aspectul a trei faze (făcîndu-se distincție între trei trepte de individualizare, corespunzătoare celor trei faze): *faza*

incriminării faptelor penale (faza de elaborare a legii și prevederii limitelor pedepsei [2, p. 407]), faza determinării concrete a pedepsei (faza de aplicare a pedepsei [2, p. 407]) și faza executării pedepsei aplicate [3, p. 57; 2, p. 407].

În cadrul fiecărei trepte, menționează Gh. Ivan, pedeapsa este individualizată prin activitatea anumitor organe, în anumite limite și cu anumite mijloace, iar sub raportul forței lor obligatorii, treptele de individualizare prezintă o anumită ierarhie, individualizarea legală fiind obligatorie și impunîndu-se în fața individualizării judiciare și individualizării administrative, iar individualizarea judiciară impunîndu-se în fața individualizării

administrative [3, p. 58]. Or, în aserțiunea noastră, nu poate fi vorba despre o individualizare legală a pedepsei penale, mai cu seamă din perspectiva caracterului obligatoriu al acesteia. Chiar și în limitele diferențierii pedepsei penale (așa-numita individualizare legală), sînt stabilite anumite reguli care nu sînt cu caracter obligatoriu în proces de individualizare a pedepsei penale, ci au un aspect facultativ.

În limitele diferențierii are loc individualizarea pedepsei penale (după cum menționează S. Botnaru, A. Șavga, V. Grosu, M. Grama, cea din urmă are loc în condițiile și în limitele stabilite de lege [18, p. 455]), care constituie un principiu fundamental al dreptului penal și un instrument de realizare practică a politicii penale [10, p. 26]. Adică, respectarea principiului legalității [19, p. 10-11] în procesul complex și complicat al individualizării pedepsei penale presupune punerea în acțiune a unor reguli determinate de lege (în limitele diferențierii pedepsei penale). Cu cît aceste reguli generale de diferențiere vor fi mai amănunțit descrise, cu atît posibilitatea de a realiza eficient individualizarea va fi mai mare, și invers. Diferențierea răspunderii penale și individualizarea ei anticipează procesul de individualizare a pedepsei penale, prima fiind recunoscută în calitate de direcție prioritară a reformei legislației penale.

Scopul studiului rezidă în identificarea și descrierea conținutului categoriilor juridice de *individualizare legală*, *individualizare judiciară* și *individualizare execuțională*.

Metode aplicate: metoda istorică, logică, comparativă, sistematică.

Discuții și rezultate obținute:
- *Individualizarea legală* [3, p. 57; 2, p. 407] (*formal-normativă* și *abstract-generică*; *individualizarea pedepsei de lege* [4, p. 48]), după cum subliniază N. Giurgiu, exprimă evaluările de politică penală făcute de către legiuitor pe linia individualizării conținutului, felului și limitelor mijloacelor de represiune penală ce se exprimă în normele de drept penal cu caracter

general sau special, ținînd seama de cerințele de apărare socială contra criminalității, atît ca fenomen global, cît și ca fenomen determinabil pe anumite tipuri sau forme de comportament antisocial [5, p. 495]. Gh. Alecu subliniază că *individualizarea legală a pedepselor se realizează de legiuitor în momentul elaborării legii penale și reprezintă un corolar al principiilor legalității și individualizării pedepselor* [1, p. 479]. În acest sens, N. Giurgiu constată că individualizarea legală determină obligativitatea, conținutul abstract, limitele de acțiune ale celorlalte două forme sau modalități de individualizare subsecvente și anume a celei judiciare, precum și a celei administrativ-execuționale [5, p. 496].

- *Individualizarea judiciară* [3, p. 57; 2, p. 407] (*individualizarea pedepsei în instanța de judecată* [4, p. 48] sau *judecătorească* [2, p. 407]) se realizează de către instanța de judecată și constă în aplicarea pedepsei pentru fapta comisă, în raport cu gravitatea acesteia și pericolozitatea infractorului [2, p. 407; 5, p. 496], de împrejurările care atenuază sau agravează răspunderea penală [1, p. 480]. Ea reprezintă prima adaptare a pedepsei la infractorul privit ca entitate vie, nu ca o abstracțiune [1, p. 480] și are loc în cadrul și în limitele determinate prin individualizarea legală și, spre deosebire de aceasta, care, prin instituirea unor raporturi juridice de recomandare, realizează numai prevenția generală, individualizarea judiciară (care se materializează în cadrul și în limitele determinate prin individualizarea legală [2, p. 407]) urmărește atît prevenirea săvîrșirii de noi infracțiuni de către cel condamnat, cît și prevenirea săvîrșirii de infracțiuni de către ceilalți membri ai societății (prevenția generală și specială) [2, p. 407; 5, p. 496].

Cu alte cuvinte, subliniază N. Giurgiu, spre deosebire de individualizarea legală, care, exprimîndu-se în cadrul procesului de legiferare, are un caracter normativ, iar criteriile de care uzează sînt, prin natura lucrurilor, evaluări generale

și abstracte, individualizarea judiciară, exprimîndu-se în procesul de jurisdicție (*de aplicare a legii la faptele concrete*), se materializează prin determinarea concret individuală a pedepselor ce urmează a fi executate în funcție de gradul concret de pericol social al faptelor, de pericolozitatea făptuitorului, precum și de toate împrejurările și datele concrete ale cauzei, indiferent dacă au un caracter atenuant ori agravant [5, p. 496]. Adică, menționează unii autori autohtoni, acțiunea de aplicare a pedepsei penale este de competența exclusivă a instanței de judecată [6, p. 183; 7, p. 125].

- *Individualizarea administrativă* [3, p. 57; 2, p. 407; 1, p. 481] (*administrativ-execuțională*) [2, p. 407; 5, p. 496] este cea de-a treia și ultima dintre formele de individualizare a pedepsei și se realizează în faza de executare a pedepsei [5, p. 496; 1, p. 481] și a măsurilor educative privative de libertate de către organele administrative de executare. Ea are loc în cadrul oferit de individualizarea legală [1, p. 481] și judiciară, în raport de vîrsta și starea de sănătate a condamnatului, durata pedepsei, conduita persoanei condamnate, gradul de risc pe care îl prezintă condamnatul etc. [2, p. 407-408].

În opinia autorului A. A. Мамедов, scorul diferențierii pedepsei penale este atins prin soluționarea a două sarcini. *Prima sarcină* constă în asigurarea corespunderii volumului pedepsei cu factorii (criteriile) care caracterizează infracțiunea și infractorul la nivel juridico-penal. *A doua sarcină* este soluționată la nivel execuțional-penal. În acest context, la oricare nivel de modificare a primului element – pedeapsa penală – va fi condiționată de modificarea componentelor celui de-al doilea element – factorii care caracterizează infracțiunea și infractorul [4, p. 36-37].

Luînd în calcul ideea potrivit căreia individualizarea pedepsei penale are loc în momentul dispunerii pedepsei penale, dar nu la etapa elaborării cadrului normativ în materie de drept penal, nu sînt

tem promotorii ideii de delimitare a individualizării legale de cea judiciară și administrativă. În viziunea noastră, raportul dintre diferențierea și individualizarea pedepsei penale poate fi reprezentat în felul următor:

1a. *Diferențierea pedepsei penale.*

1b. *Individualizarea pedepsei penale.*

2a. *Diferențierea executării pedepsei penale.*

2b. *Individualizarea executării pedepsei penale.*

În acest sens, individualizarea legală, concepută de literatura de specialitate, va fi incidentă, în opinia noastră, conceptului de diferențiere a pedepsei penale. Astfel, este necesară delimitarea diferențierii pedepsei penale de diferențierea executării pedepsei penale. În rolul identificat de distincție între individualizarea legală și cea administrativă, nu se creează anumite premise clare de atribuire a unor activități categoriilor juridice menționate. De exemplu, la care formă urmează a fi atribuită așa-numita individualizare administrativă realizată la etapa elaborării normelor penale care clarifică modelele legale de individualizare a executării pedepsei penale? Cu alte cuvinte, nu este posibilă o distincție între anumite forme de realizare a diferențierii ori individualizării pedepsei penale doar în limitele unor criterii ale subiectului implicat. Nu susținem, din acest context, opinia lui V. Păvăleanu, precum că în procesul de individualizare legală are loc *stabilirea cadrului și a mijloacelor legale în care se va realiza individualizarea judiciară și administrativă* [2, p. 407]. Mai mult decât atât, în procesul de elaborare a cadrului normativ în domeniul penal se face distincție între o misiune de individualizare abstractă a pedepselor penale și a executării pedepselor penale (adică este vorba despre *diferențierea pedepsei penale și diferențierea executării pedepsei penale*), și o individualizare concretă a pedepsei și executării pedepsei (*individualizarea pedepsei penale și individualizarea executării pe-*

depsei penale). Individualizarea pedepsei penale are loc în limitele și cadrul prevăzut de diferențierea pedepsei penale, iar individualizarea executării pedepsei penale se realizează în limitele diferențierii executării pedepsei penale (din perspectiva enunțată, subliniem că Gh. Costache consideră, pe bună dreptate, liberarea condiționată ca mijloc de individualizare a executării pedepsei [8, p. 11], iar autorul D. Lupașcu face și o diferențiere între punerea în executare și executarea hotărârilor judecătorești penale [9, p. 11]). Individualizarea pedepsei penale este necesară din punct de vedere obiectiv și este condiționată din perspectivă socială. Ea, ca și diferențierea pedepsei penale, își are bazele sale în categoria echității, menționează A.A. Мамедов. Nu poate fi echitabilă o pedeapsă neindividualizată, spune autorul, adică determinată fără luarea în vedere a circumstanțelor de comitere a infracțiunii, precum și a celor care caracterizează persoana vinovatului [4, p. 43].

Astfel, diferențierea pedepsei penale se desfășoară doar de către legiuitor. Această diferențiere are loc cu prilejul elaborării/modificării legii penale. Diferențierea pedepsei penale se manifestă în mai multe forme. Formele în cauză sînt prevăzute atît de normele PG, cît și de cele ale PS a CP RM. În ansamblu, ele urmează a avea caracter sistemic. Această sistematicitate este redusă, uneori, prin intermediul unor prescripții normative. De exemplu, art. 64 alin. (3) CP RM prevede că *mărimea amenzii pentru persoanele fizice se stabilește în limitele de la 150 la 1000 unități convenționale, iar pentru infracțiunile săvîrșite din interes material – pînă la 10000 unități convenționale, luîndu-se ca bază mărimea unității convenționale la momentul săvîrșirii infracțiunii*. În conformitate cu art. 64 alin. (7) CP RM, *în cazul în care condamnatul nu este în stare să plătească amenda stabilită ca pedeapsă principală sau complementară, instanța de judecată poate, potrivit prevederilor art. 67, să înlocuiască suma neachitată*

a amenzii cu muncă neremunerată în folosul comunității, calculîndu-se 60 de ore de muncă neremunerată în folosul comunității pentru 50 unități convenționale de amendă. Potrivit art. 67 alin. (2) CP RM *munca neremunerată în folosul comunității se stabilește pe un termen de la 60 la 240 de ore*. Efectele individualizării pedepsei penale, în acest sens, sînt ineficiente datorită unor mecanisme neclare și imperfecte de diferențiere a pedepsei penale. Or pedeapsa amenzii, înlocuită cu muncă neremunerată în folosul comunității poate varia între 150 și 200 unități convenționale de amendă (*n.a.* - 60 ore pentru 50 unități convenționale; minimul pedepsei amenzii este de 150 unități convenționale; maximul muncii neremunerate în folosul comunității este de 240 de ore).

În opinia autorilor Ș. Daneș și V. Papadopol, coordonatele de bază care formează conținutul diferențierii pedepsei penale (în opinia autorilor este vorba de așa-numita *individualizare legală*) are la bază mai multe elemente, în special:

- *diferențierea pedepsei penale în baza cadrului general al pedepselor*, care cuprinde, enumerate într-o anumită ordine, ansamblul de pedepse aplicabile în dreptul penal, precum și limitele generale ale acestora [10, p. 84];

- *diferențierea în baza felului pedepselor prevăzute de lege pentru fiecare infracțiune și limitele speciale ale acestora* [10, p. 85];

- *diferențierea în baza efectelor recunoscute de lege diferitelor cauze de atenuare sau de agravare a pedepsei* [10, p. 86];

- *diferențierea în baza efectelor atribuite de lege cauzelor generale de modificare a pedepsei, reprezentate de unele forme de pluralitate infracțională* [10, p. 87];

- *diferențierea în baza efectelor pe care le are, potrivit legii, asupra pedepsei concursul de cauze modificatoare ale tratamentului penal* [10, p. 88].

N. Giurgiu menționează, în acest context, că diferențierea pedepsei penale (*individualizarea legală* ori *legislativă*), avînd ca principale

criterii (mijloace) *pericolul social abstract al infracțiunii* și *periculozitatea social abstractă a făptuitorului* [5, p. 495], se exprimă în mai multe planuri de determinare a conținutului și limitelor acesteia și anume:

- stabilirea sistemului de pedepse aplicabile potrivit legislației respective, prin determinarea cadrului general al pedepselor, a naturii și limitelor generale ale fiecărei pedepse în concordanță cu principiile stabilirii sancțiunilor de drept penal [5, p. 495];

- stabilirea felului de pedeapsă și limitele în care poate fi aplicată pentru fiecare infracțiune, ținându-se seama de importanța valorii ocrotite, de întinderea vătămării la care poate fi supusă, de periculozitatea social abstractă a făptuitorului etc. [5, p. 495-496];

- stabilirea cadrului și mijloacelor legale de individualizare a pedepsei în cursul operațiunilor ulterioare de aplicare și executare a acesteia, prin determinarea efectelor ce le au diverse stări și circumstanțe de atenuare sau agravare asupra limitelor speciale ale pedepsei [5, p. 496].

În opinia autorului I. Macari, pedeapsa penală trebuie să corespundă unor cerințe principale:

- a) să fie aplicată în limitele sancțiunii articolului corespunzător din PS a CP;

- b) să fie aplicată în funcție de gravitatea infracțiunii săvârșite;

- c) să fie aplicată în strictă corespundere cu dispozițiile PG a CP;

- d) să fie aplicată ținându-se seama de caracterul și gradul de pericol social al infracțiunii;

- e) să fie aplicată cu luarea în considerație a personalității infractorului;

- f) să fie aplicată ținând seama de circumstanțele atenuante și agravante;

- g) urmează ca instanța, la aplicarea acestora, să se călăuzească de spiritul, conștiința juridică [11, p. 226].

Gh. Alecu consideră că individualizarea făcută de legiuitor (diferențierea pedepsei penale) se reflectă în:

- ◆ crearea unui cadru general al pedepselor cu prevederea speciilor de pedeapsă și a limitelor generale;

- ◆ prevederea felului de pedeapsă și a limitelor în care poate fi aplicată pentru fiecare infracțiune, avînd în vedere gravitatea abstractă a faptei;

- ◆ prevederea în lege a cadrului general, a mijloacelor de realizare a individualizării judiciare și execuționale. Stabilirea gradului de individualizare se face prin:

- determinarea relativă a pedepselor, cu limitele speciale minime și maxime;

- determinarea relativă a efectelor pe care diferite cauze de atenuare sau agravare le pot avea asupra pedepselor;

- înscrierea în lege a criteriilor generale pentru individualizarea judiciară [1, p. 479].

După cum consideră L. Barac, printre regulile de bază ale dispoziției pedepsei, care sînt:

- *pedeapsa se dispune în limitele prevăzute de articolul corespunzător al PS;*

- *pedeapsa se dispune cu luarea în vedere a dispozițiilor PG;*

- *pedeapsa se dispune cu luarea în vedere a caracterului și gradului de pericol social al infracțiunii;*

- *pedeapsa se dispune cu luarea în vedere a personalității vinovatului;*

- *la dispunerea pedepsei instanța ia în considerație influența pedepsei dispuse asupra corectării persoanei vinovate și condițiile de viață ale familiei ei,*

un loc aparte revine regulii precum că la dispunerea pedepsei penale instanța de judecată ia în considerație circumstanțele care atenuază ori agravează pedeapsa penală [12, p. 208-211].

În opinia autorului Gh. Ivan, individualizarea legală (diferențierea pedepsei penale) se realizează de către legiuitor prin:

- dispozițiile care reglementează diferit măsurile represive (pedepse) de măsurile preventive (de siguranță) și de măsurile educative;

- stabilirea, înăuntrul fiecărei categorii din sancțiunile de mai sus, a unui ansamblu diferențiat de măsuri; stabilirea naturii și limitelor

speciale ale pedepsei pentru fiecare infracțiune (*tarifare abstractă*);

- stabilirea unui sistem de cauze modificatoare de pedeapsă (cauze legale de atenuare sau cauze legale de agravare a pedepsei);

- prevederea unor criterii (reguli) generale și speciale de individualizare a pedepsei;

- stabilirea unor mijloace de individualizare judiciară a pedepsei [3, p. 73-74].

V. Păvăleanu consideră că individualizarea legală a pedepselor (diferențierea pedepsei) se materializează în:

- stabilirea cadrului general al pedepselor, a felului și limitelor generale a fiecărui gen de pedeapsă;

- stabilirea pedepsei pentru fiecare infracțiune în raport cu gradul de pericol social abstract al faptei, ținînd seama de importanța valorii sociale lezate și de gravitatea vătămării la care este supusă aceasta;

- stabilirea cadrului și a mijloacelor legale în care se va realiza individualizarea judiciară și administrativă [2, p. 407].

A. A. Мамедов susține că diferențierea pedepsei în plan juridico-penal este atinsă prin:

- determinarea sancțiunilor,
- stabilirea regulilor de dispunere a pedepsei,

- prezența instituțiilor condamnării condiționate,

- liberării condiționate înainte de termen,

- alte metode [4, p. 38].

Desigur, procesul de diferențiere a pedepsei penale nu este fără limite, asemenea cum se operează de A. A. Мамедов [4, p. 38]. Or, în acest ultim caz, nu ar fi reală invocarea unor „altor metode” impredictibile. De asemenea, acest proces de diferențiere a pedepsei penale nu poate să includă și diferențierea executării acestor pedepse, în particular liberarea de pedeapsă penală.

M. Zolyneak, M. Michinici consideră că alegerea uneia dintre pedepsele prevăzute se face în baza:

- dispozițiilor PG;

- limitelor speciale ale pedepsei;

- gradului de pericol social al faptei săvârșite;

-- persoana infractorului;
-- împrejurările care agravează sau atenuează răspunderea penală [13, p. 386].

Potrivit Hotărârii Plenului CSJ a RM *Cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale* din 11.11.2013, nr. 8 (precum și potrivit Hotărârii anterioare a Plenului CSJ a RM *Cu privire la aplicarea în practica judiciară a principiului individualizării pedepsei penale* din 31.05.2004, nr. 16), la stabilirea pedepsei, instanța de judecată trebuie să țină cont de următoarele criterii:

a) pedeapsa se aplică în limitele fixate în PS a CP RM;

b) pedeapsa se aplică în strictă conformitate cu dispozițiile PG a CP RM [14, p. 1; 15, p. 1].

Operind cu cadrul normativ adoptat în RM, formele diferențierii pedepsei penale sînt următoarele:

a. Diferențierea pedepsei penale prin intermediul stabilirii sistemului de pedepse penale prevăzute în PG a CP RM.

b. Diferențierea pedepsei penale prin stabilirea unor limite generale ale pedepsei penale.

c. Diferențierea pedepsei penale prin intermediul sancțiunilor prevăzute la PS a CP RM pentru fiecare normă în parte.

d. Diferențierea efectelor circumstanțelor atenuante și agravante, în corelație cu alte împrejurări modificatoare de pedeapsă (cu caracter atenuant sau agravant), incluse în PG și PS a CP RM, asupra pedepsei prevăzute de norma PS a CP RM (asemenea opinie este susținută indirect și de către autorii С.В. Дьяков, В.В. Лунеев, А.А. Игнатъев, С.И. Никулин [16, p. 81-83]). Spre deosebire de stări, menționează O. Pop, circumstanțele sînt situații, însușiri, calități, implicînd totdeauna o relație fie de la faptă către ambianța acesteia, fie de la fapтуitor către biografia acestuia, relevînd grade de pericol social sau de pericolozitate mai reduse ori mai mari ale acestuia [17, p. 11].

Concluzii:

- Raportul dintre diferențierea și individualizarea pedepsei penale

poate fi reprezentat în felul următor: *diferențierea pedepsei penale; individualizarea pedepsei penale; diferențierea executării pedepsei penale; individualizarea executării a pedepsei penale.*

- Individualizarea legală, concepută de literatura de specialitate, va fi incidentă, în opinia noastră, conceptului de diferențiere a pedepsei penale.

- Formele diferențierii pedepsei penale, reieșite din cadrul normativ în materie penală al Republicii Moldova, sînt următoarele: diferențierea pedepsei penale prin intermediul stabilirii sistemului de pedepse penale prevăzute în PG a CP RM; diferențierea pedepsei penale prin stabilirea unor limite generale ale pedepsei penale; diferențierea pedepsei penale prin intermediul sancțiunilor prevăzute la PS a CP RM pentru fiecare normă în parte; diferențierea efectelor circumstanțelor atenuante și agravante, în corelație cu alte împrejurări modificatoare de pedeapsă (cu caracter atenuant sau agravant), incluse în PG și PS a CP RM, asupra pedepsei prevăzute de norma PS a CP RM

Recenzent:

Viorel BERLIBA,
conferențiar universitar,
doctor în drept

Referințe bibliografice

1. Alecu Gh. Drept penal. Partea generală. Constanța: Europolis, 2005. 572 p.

2. Păvăleanu V. Drept penal general. Conform noului Cod penal. București: Universul Juridic, 2012. 504 p.

3. Ivan Gh. Individualizarea pedepsei. București: Editura С.Н. Beck, 2007. 288 p.

4. Мамедов А. А. Справедливость назначения наказания. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2003. 119 p.

5. Giurgiu N. Drept penal general. Doctrină, legislație, jurisprudență. Iași: Sunset, 1997. 608 p.

6. Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu. Sub redacția A. Barbăneagră. Chișinău: Centru de

Drept al Avocaților, 2003. 836 p.

7. Barbăneagră A., Berliba V., Gurschi C. et. al. Codul penal. Comentat și adnotat. Chișinău: Cartier, 2005. 656 p.

8. Costache Gh. Liberarea condiționată. Craiova: Editura SITECH, 2007. 146 p.

9. Lupașcu D. Punerea în executare a pedepselor principale. București: Rosetti, 2003. 176 p.

10. Daneș Ș., Papadopol V. Individualizarea judiciară a pedepselor. Ediția a II-a. București: Editura Juridică, 2002. 512 p.

11. Macari I. Dreptul penal al Republicii Moldova. Partea generală. Chișinău, 1999. 292 p.

12. Barac L. Constantele și variabilele dreptului penal. București: All Beck, 2001. 776 p.

13. Zolyneak M., Michinici M. Drept penal. Partea generală. Iași: Editura Fundației Chemarea, 1999. 518.

14. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova *Cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale* din 11.11.2013, nr. 8. http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=127. 4.05.2014.

15. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova *Cu privire la aplicarea în practica judiciară a principiului individualizării pedepsei penale* din 31.05.2004, nr. 16. În: Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2004, nr.6, p. 22. http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=16. 4.05.2014.

16. Дьяков С. В., Лунеев В. В., Игнатъев А. А., Никулин С. И. Уголовное право. Москва: Норма-Инфра-М, 1999. 416 p.

17. Pop O. Concursul între stările de atenuare și de agravare a pedepselor. Timișoara: Mirton, 2000. 68 p.

18. Botnaru S., Șavga A., Grosu V., Grama M. Drept penal. Partea Generală. Vol I. Chișinău: Cartier juridic, 2005. 624 p.

19. Советское уголовное право. Особенная части. Под редакцией В. Д.Меньшагина, Г. А. Кригера. Москва: Издательство Московского Университета, 1971. 464 p.